

OSA 1: MINUUS JA IDENTITEETTI

MINUN MIELENI

- MINUUS
 - = käsitys omasta itsestä ja erillisyydestä muista
 - kehittyä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa
 - 1,5-2-vuotias lapsi on tietoinen itsestään
- IDENTITEETTI
 - = yhtenäinen käsitys itsestä
 - koostuu osa-alueista: sukupuoli, etnisuus, kansallisuus, perheellisyys, ammatillisuus, uskonnollisuus, poliittisuus jne.
 - narratiivinen eli kertomuksellinen: ihminen kertoo itsestään tarinaa
- PERSOONALLISUUS
 - = psyykkisten ominaisuuksien kokonaisuus
 - yksilön luonteenomaisuus (arkikielessä sana *luonne*)
 - koostuu persoonallisuuspiirteistä: ulospäinsuuntautuneisuus, neuroottisuus, tunnollisuus, sovinnollisuus, avoimuus jne.
- TIETOISUUS
 - = monimuotoinen ominaisuus
 - vaikeasti määriteltävä
 - synonyymi ymmärrykselle, kokemukselle, tajunnalle, tuntoisuudelle
- MIELI
 - = henkinen puoli (vrt. sielu)
 - MIELEN TEORIA
 - = ymmärrys, että muilla ihmisillä on erillinen mieli sekä omat ajatukset ja tunteet
 - kehittyä vähitellen ikävuosien 2-4 aikana
 - kehittymistä voi edesauttaa lukemalla ja roolileikeillä

MINUN KEHONI

- SUKUPUOLI
 - sukupuolen osatekijät
 - BIOLOGINEN
 - JURIDINEN
 - SOSIAALINEN
 - sukupuolen moninaisuus
 - TRANSSUKUPUOLINEN
 - INTERSUKUPUOLINEN

MINÄ JA MUUT

- ihminen on sosiaalinen eläin, joka kuuluu samanaikaisesti useisiin yhteisöihin
- yksilön ja yhteisön välistä suhdetta tutkitaan sosiaalipsykologiassa
- SOSIAALINEN IDENTITEETTI
 - = yksilön ryhmäjäsenyyteen perustuva identiteetti
 - SISÄRYHMÄ = oma ryhmä = me
 - ULKORYHMÄ = oman ryhmän ulkopuoliset = ne
- STEREOTYPIA
 - = ryhmään kohdistuva yleistys, joka ei huomioi jäsentensä yksilöllisyyttä
 - tiedostamaton ja automaattinen
 - liittyy tyypillisesti ikään, ammattiin, kansallisuuteen, uskuntoon, sukupuoleen jne.
 - hyvät puolet
 - kategorisoiminen jäsentää todellisuutta
 - nopeuttaa ja helpottaa päättelyä
 - parhaimmillaan harmiton ja hyödytön
 - huonot puolet
 - ylläpitää yleistäviä käsityksiä ja pelkistää yksilön
 - johtaa itseään toteuttavaan ennusteeseen
 - pahimmillaan loukkaava ja vihamielinen
- ENNAKKOLUULO
 - =kielteinen asenne ryhmää tai sen yksittäistä jäsentä kohtaan
 - perusteeton, kärjistävä, vahingoittava
 - omaksutaan sosialisatiossa: kasvatus, mallioppiminen, vanhempien asenteet

OSA 2: IHMISKUVIA JA -IHANTEITA

IHMINEN FILOSOFIASSA

- IHMISKUVA / IHMISKÄSITYS
 - = kokonaisvaltainen näkemys ihmisen olemuksesta, alkuperästä ja päämäärästä
 - uskonnoilla, filosofioilla, tieteillä, aatteille yms. on oma ihmiskuvansa
- filosofisia ihmiskuvia
 - ESSENTIALISMI
 - EKSISTENTIALISMI
 - HUMANISMI
 - ANTIHUMANISMI
- EKSISTENTIALISMI
 - 1800-1900-luvun filosofinen suuntaus
 - Sören Kierkegaard ja Jean-Paul Sartre
 - ei ennalta määrättyä alkuperää, olemusta tai päämäärää
 - valintojen ja vapauden mahdollisuus
 - vapauden käänttöpuolena ahdistus ja tyhjyyden pelko

TIETEIDEN IHMISKUVIA

- luonnontieteellisiä ihmiskuvia
 - NATURALISMI
 - ihminen koostuu atomeista ja on osa luontoa
 - MATERIALISMI = vain aineellinen luonto on todellinen, mitään aineetonta ei ole
 - kaikki ilmiöt on selitettävissä luonnontieteellisesti, esimerkiksi rakkaus, tietoisuus, mieli, minuus ja moraalit ovat vain hermoimpulsseja ja aivokemialia
- ihmistieteiden ihmiskuvia
 - KULTURALISMI
 - ihminen on osa sosiaalista todellisuutta ja kulttuuria
 - ihminen muodostuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa
 - susilasten esimerkki

IHMINEN, USKONTO JA USKONNOLLISUUS

- USKONTO

- ei yksiselitteistä määritelmää
- lähellä kulttuurin käsitettä
- uskonnon inhimillisuus: homo religious >< uskonnollinen ihminen
- uskonnon ominaispiirteitä
 - usko yliluonnolliseen
 - usko pyhyyteen
 - vastaukset perimmäisiin kysymyksiin
 - Miten maailma on syntynyt?
 - Mikä on elämän tarkoitus?
 - Mitä tapahtuu kuoleman jälkeen?
- uskonnon ulottuvuudet
 - tiedollinen ulottuvuus, esim. oppi
 - emotionaalinen ulottuvuus, esim. transsi
 - sosiaalinen ulottuvuus, esim. seurakunta
 - toiminnallinen ulottuvuus, esim. rituaali
 - kulttuurinen ulottuvuus, esim. taide

- JUMALAKÄSITYKSET

- teismi = usko jumaluuden olemassaoloon
 - monoteismi = vain yksi Jumala
 - polyteismi = useita jumalia
 - panteismi = jumaluus on luonnossa vaikuttava persoonaton voima
- ateismi = ei uskota jumaluuden olemassaoloon

- SUURET MAAILMANUSKONNOT

- kristinusko
- islam
- hindulaisuus
- buddhalaisuus
- Kiinan uskonnot: taolaisuus ja kungfutselaisuus
- shintolaisuus
- juutalaisuus